

Hellendoorn in Actie! **Een lerende gemeenschap in Hellendoorn**

Jane Knol, gemeente Hellendoorn

Overheidsparticipatie

Hellendoorn in actie is een werkwijze waarbij de gemeente participeert in initiatieven van burgers. De sociale kwaliteit in Hellendoorn is sterk en dat wil de gemeente graag zo houden. Daarom is van januari 2007 tot februari 2008 de campagne *Hellendoorn in Actie!* (HIA) gehouden. Het doel van de campagne is de sociale kwaliteit en moderne vormen van noaberschap samen met de bewoners te versterken.

Start

Na een startbijeenkomst zijn zes themagroepen gevormd: vitaal platteland, begrip tussen generaties, kunst en cultuur, natuur (historisch) landschap, normen en waarden, mantelzorg en vrijwilligerswerk. De campagne is gericht op alle leef- en werkgebieden van de gemeenschap. Bewoners en ondernemers hebben nieuwe maatschappelijke initiatieven (of verbeteringen voor bestaande diensten) bedacht en hebben ook de uitvoering daarvan ter hand genomen. De gemeente is daarbij opgetreden als participant en ondersteuner.

Voorbeelden initiatieven

Een voorbeeld van een initiatief is het project *'Mooi Meegenomen'* dat voorziet in ouderenvervoer en -uitjes in kleine kernen met een schraal voorzieningenniveau. Een ander voorbeeld een reeks kunst- en cultuurprojecten waarin culturele organisaties en scholen samenwerken. Het project *'Samen werken aan Actief Noaberschap'* heeft tot doel de uitwisseling tussen culturen te bevorderen: leerlingen van een zwarte openbare school uit de Bijlmer en een witte christelijke school uit Nijverdal hebben elkaar ontmoet en onder meer om met elkaar te werken aan modern *'Noaberschap'* of *'Neighbourship'*.

Hellendoorn in Actie! andere werkwijze

Gaandeweg de campagne is duidelijk geworden dat bijvoorbeeld een onconventionele werkwijze, verrassende werkvormen en het blijvend bieden van ondersteuning doorslaggevend zijn om mensen en organisaties te bereiken, te prikkelen en te binden. De HIA- werkwijze vraagt een omslag in het denken van de gemeente en organisaties. Om maatschappelijk vraagstukken gezamenlijk het hoofd te bieden is een andere werkcultuur, nieuwe samenwerkingsvormen nodig.

De campagne *Hellendoorn in Actie!* is vooral een andere manier van werken waarbij centraal staat:

- Veel aandacht voor het proces;
- Een creatieve manier van communiceren (werkvormen, publiciteit, individuele contacten, ludieke acties);
- Het nemen van kleine stappen;
- Persoonlijke benadering voorop stellen;
- Antennehouding, veel aandacht vanuit gemeente en organisaties voor signalen uit de samenleving;
- Kansen en mogelijkheden staan centraal in plaats van problemen;
- De wensen en belevingswereld van bewoners zijn uitgangspunt voor nieuwe acties;
- Verbindingen leggen in de volle breedte: tussen organisaties, tussen personen, tussen; verschillende disciplines, tussen uitvoerders en bestuurders, tussen lokaal en landelijk, tussen gemeente en organisaties.

Vervolg

De campagne *Hellendoorn in Actie!* is te kort en beperkt geweest om de werkwijze op brede schaal toe te passen en in de betrokken organisaties te verankeren. De conclusie van de deelnemers aan Hellendoorn in Actie! is dan ook dat er een vervolg op de campagne moet komen, waarbij wordt voortgebouwd op de behaalde winst en de inzichten. Zo is het idee ontstaan om een lerende gemeenschap of een *'Community of practice'* op te beginnen.

Inventarisatie thema

In diepte-interviews met circa 30 ondernemers, maatschappelijke organisaties en vrijwilligers zijn de wensen en voorstellen voor de invulling van de lerende gemeenschap geïnventariseerd. Daarnaast is een informatiebijeenkomst gehouden over de kansen van een lerende gemeenschap en mogelijke

maatschappelijke thema's. De meerderheid van de deelnemers heeft gekozen voor *'Maatschappelijke inzet van ondernemers'* als thema voor de lerende gemeenschap. Vrijwel alle geïnterviewden hebben zich bereid verklaard een bijdrage te leveren aan de lerende gemeenschap.

Maatschappelijke inzet van ondernemers

Belangrijke redenen voor *'Maatschappelijke inzet van ondernemers'* als inhoudelijk vraagstuk voor de lerende gemeenschap zijn:

- Ondernemers zijn vaak op individueel niveau betrokken bij de gemeenschap en dragen bij aan projecten en 'openstaande rekeningen'. Zij willen toe naar meer gezamenlijke verantwoordelijkheid: meedenken en adviseren over maatschappelijke vraagstukken in buurten en dorpen;
- De betrokken ondernemers willen onderzoeken hoe maatschappelijke betrokkenheid in hun eigen organisaties en netwerken beter kan worden vorm gegeven. Ze willen op zoek gaan naar nieuwe samenwerkingspartners zoals kerken, Staatsbosbeheer, de lokale omroep, jongerenorganisaties.
- Alle deelnemers voelen de behoefte om de lokale match tussen vraag en aanbod van maatschappelijke inzet te verbeteren.

Verwachtingen lerende gemeenschappen

Uit de gesprekken met ondernemers, maatschappelijke- en vrijwilligersorganisaties is bovendien gebleken dat zij de lerende gemeenschap als een manier zien om de onderlinge verhoudingen en samenwerking (ook met de gemeente) krachtiger te maken. Ze verwachten dat de genoemde vraagstukken via een multidisciplinaire lerende gemeenschap succesvoller aangepakt worden dan via de sectorale beleidslijnen en –projectgroepen.

Financiën en procesondersteuning

De gemeente ondersteunt de lerende gemeenschap. Zij stelt samen met de provincie voor twee jaar (2010 en 2011) projectmiddelen en -capaciteit ter beschikking (300.000 euro). De onderzoeksinstituten Lesi, Movisie en het Verwey-Jonker Instituut zullen de lerende gemeenschap de komende twee jaar begeleiden. Voorts zullen zij de werkwijze en uitkomsten evalueren en voor kennisuitwisseling en –overdracht zorgen.

Kenmerken van een lerende gemeenschap

Een lerende gemeenschap is een hecht samenwerkingsverband dat langere tijd op basis van gelijkwaardigheid werkt en een gedeeld belang heeft bij een bepaald thema. Kenmerkend voor een lerende gemeenschap is een bottom-up-aanpak en gaandeweg leren. De deelnemers hebben een open houding en zijn gemotiveerd om van elkaar te leren. Alle deelnemers zijn gelijkwaardig en beschikken over eigen kennis en ervaring. In de lerende gemeenschap is een wisselwerking tussen leren en handelen. Het doel van de lerende gemeenschap is om de initiatieven en het probleemoplossend vermogen van de samenleving te stimuleren en te gebruiken. De deelnemers van de lerende gemeenschap bepalen zelf hun inhoudelijke prioriteiten. Dat betekent dat de gemeente niet te voren bepaalt wat de uitkomsten van de lerende gemeenschap zullen zijn.

Kerngroep lerende gemeenschap

Eind oktober 2009 heeft de eerste bijeenkomst van de kerngroep van de lerende gemeenschap plaatsgevonden. De groep bestaat uit 25 deelnemers van bedrijven en organisaties op management- en directieniveau; bijvoorbeeld bouwondernemers, welzijnsorganisaties, woningcorporatie, het midden- en kleinbedrijf, vrijwilligersorganisaties, scholengemeenschap, Rabobank, zorgaanbieders, kerken en gemeentelijke bestuurders en medewerkers.

Dit zijn uitgangspunten van de kerngroep zijn:

- o Werken met concrete gezamenlijk gedragen doelstellingen;
- o Werken in gezamenlijke verantwoordelijkheid en gelijkwaardigheid. De gemeente is één van de deelnemers en facilitator, maar zeker geen regisseur.
- o Praktijkervaringen en –voorbeelden staan centraal;
- o Kwaliteitsverbetering van bestaande samenwerking en werkwijzen;
- o Ruimte bieden voor innovatieve werkwijzen en ideeën

Netwerk van meedenkers en klankbordgroep

Rondom de kerngroep is een (groeïend) netwerk van meedenkers waarmee intensief contact wordt onderhouden. Communicatie vindt plaats tijdens debatten, op werkbezoeken, via de website van de lerende gemeenschap en door middel van expertmeetings.

De klankbordgroep zorgt dat de ambities en beoogde uitkomsten van het project gehaald worden en doet daarvoor suggesties. Deze groep wordt breed samengesteld. Daarvoor worden ook mensen benaderd met expertise op landelijke en provinciale trends en ontwikkelingen, good governance, participatiebeleid, maatschappelijk betrokken ondernemerschap en de samenleving op het platteland.

Gemeentelijke stuurgroep

De gemeentelijke stuurgroep, met de burgemeester als voorzitter, draagt zorg voor de verankering van de nieuwe rol van de gemeente als ondersteuner en gelijkwaardige partner in de lerende gemeenschap in de gehele gemeentelijke organisatie. Deze stuurgroep moet ook zorgen dat verbetervoorstellen, signalen en vragen vanuit de lerende gemeenschap aan de gemeente opvolging krijgen. Tot slot ziet de stuurgroep erop toe dat de ervaringen van de lerende gemeenschap ingezet worden op andere beleidsterreinen en sectoren.

De beoogde maatschappelijke winst

Het doel van de lerende gemeenschap is zowel inhoudelijk als procesmatig en organisatorisch.

De volgende ambities zijn geformuleerd:

- experimenteren met samenwerkingsvormen
- het sociaal-economische klimaat in wijken en buurten verbeteren samen met de maatschappelijke partners.
- nieuwe en duurzame sociaal-economische verbanden en -initiatieven tot stand brengen.
- maatschappelijke problemen op een vernieuwende manier aanpakken, waarbij de zelfredzaamheid van de samenleving centraal staat;
- binnen de gemeentelijke organisatie voor werkstructuren en werkprocessen zorgen die een bijdrage leveren aan de initiatieven vanuit de samenleving;
- de ervaringen van de lerende gemeenschap zoveel mogelijk voor andere maatschappelijke thema's benutten.
- *structurele* veranderingen van samenwerking(cultuur), werkwijzen en communicatie, niet alleen voor de gemeente, maar ook voor maatschappelijke organisaties en commerciële organisaties.

Meer informatie: [website Hellendoorn in Actie!](#)

Reactie op Hellendoorn in Actie!

Maike Moulijn, SVWO Arcon

Arcon en Variya, twee provinciale steuninstellingen hebben in opdracht van de provincie Overijssel het stimuleringsproject 'Innovatie van burgerparticipatie' uitgevoerd. Het doel van dit project is Overijsselse gemeenten te steunen bij de vernieuwing van burgerparticipatie in het bijzonder de participatie van kwetsbare groepen burgers ook in het kader van de WMO. De ondersteuning bestaat uit het informeren van gemeentelijke politici en ambtenaren over verschillende vormen van burgerparticipatie, het stimuleren van een innovatieve aanpak, het geven van trainingen om de gemeenten beter toe te rusten voor hun rol bij burgerparticipatie. Gestart is met een onderzoek onder de Overijsselse gemeenten naar de manieren waarop burgerparticipatie op diverse terreinen wordt vormgegeven. De resultaten van dit onderzoek bieden aanknopingspunten voor de rest van het project dat bestaat uit regiobijeenkomsten, inspiratiedagen en een afsluitend innovatiepodium

In het onderzoek is ook *Hellendoorn in Actie!* nader bekeken. Burgerparticipatie is af te zetten op een schaal die loopt van informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren, meebeslissen tot zelfbeheer. De campagne *Hellendoorn in Actie!* bevindt zich op de hoogste treden van de participatieladder namelijk overheidsparticipatie in initiatieven van burgers.

Punten die onder meer onderzocht zijn in de verschillende gemeenten zijn: op welke burgers is de participatie gericht en wie kan eraan meedoen? Vaak blijken steeds dezelfde mensen zich in te zetten voor de gemeenschap. De campagne in *Hellendoorn in Actie!* is gericht op alle burgers, organisaties en bedrijven. Het heeft geleid tot nieuwe gezichten, organisaties en bedrijven. Toch blijkt het ook in

Hellendoorn moeilijk om kwetsbare burgers en jongeren te betrekken bij burgerparticipatie. Terwijl een deel van de initiatieven wel bedoeld is voor kwetsbare burgers bijvoorbeeld ouderen. Dat is een aandachtspunt.

Voorwaarde voor succesvolle overheidsparticipatie is een dienstbare houding van de gemeente. Het vereist een flexibele en open houding van de gemeente om de verschillende maatschappelijke initiatieven te faciliteren. De campagne *Hellendoorn in Actie!* is succesvol geweest en wordt opgevolgd door lerende gemeenschappen. De gemeente heeft het voornemen de werkwijze van Hellendoorn in Actie! en lerende gemeenschappen op meerdere terreinen toe te passen. Aandachtspunt is hoe kan de werkwijze structureel worden zonder dat de spontaniteit en de flexibiliteit er uit gehaald wordt?

Meer informatie: www.Innovatieburgerparticipatie.nl
www.Arcon.nl